

توسعه گمرک الکترونیکی

مهندس م. ا. د. امدادزادگان، عضو هیات علمی دانشگاه پیام نور

مهندس علی زارع اده، کارشناس ارشد مهندسی فناوری اطلاعات

۱۳۹۸

نامدارزادگان، مهدی، ۱۳۵۸ -	سر شناسه
Namdarzadegan, Mehdi	
توسعه گمرک الکترونیکی / مهدی نامدارزادگان، علی زارع زاده.	عنوان و پدیدآور
تهران : سخنوران، ۱۳۹۸.	مشخصات نشر
ب، ۱۵۸ ص.	مشخصات ظاهری
۹-۴۰۵-۲۱۵-۶۲۲-۹۷۸	شابک
فیفا	وضعیت فهرست نویسی
گمرک - تکنولوژی اطلاعات	موضوع
Customs administration—Information technology	موضوع
بازرگانی الکترونیکی	موضوع
Electronic commerce	موضوع
زارع زاده، علی، ۱۳۵۷.	شناسه افزوده
Zarezadeh, Ali	شناسه افزوده
HJ۶۶۰۹	رده بندی کنگره
۵۲/۴۱	رده بندی دیویی
۵۷۰.۰۶۱	شماره کتابشناسی ملی

کارگر شمالی، بعد از ادوارد براون، شماره ۱، طبع اول
 تلفن: ۶۶۴۰۶۲۰۳ - ۶۶۴۱۶۶۱۳ - ۰۹۱۹۳۶۱۶۲۸۳ - ۰۹۱۶۱۷۲۸۳

www.chapketab.com

توسعه گمرک الکترونیکی

مهدی نامدارزادگان، علی زارع زاده.	گردآورندگان
سخنوران	ناشر
کرمی	صفحه آرا
۱۰۰۰ نسخه	شمارگان
۱۳۹۸ - اول	سال و نوبت چاپ
۹-۴۰۵-۲۱۵-۶۲۲-۹۷۸	شابک
۳۰۰۰ تومان	قیمت

فهرست

۱۱	پیشگفتار.....
۱۳	فصل ۱: ضرورت سنجش میزان آمادگی الکترونیکی گمرکات.....
۱۴	۱- ضرورت سنجش میزان آمادگی الکترونیکی گمرکات.....
۱۸	۱-۱- بررسی تأثیر فناوری اطلاعات (فاوا) بر گمرک.....
۱۹	۱-۲- سیر تحول گمرک در اثر فاوا.....
۲۱	۱-۳- ضرورت هماهنگی باور فاوا در گمرک با برنامه کلی نوسازی.....
۲۴	۱-۴- مزایای سیستم‌های مبتنی بر رایانه در گمرک.....
۲۷	۱-۵- کاربرد مدیریت ریسک در گمرک.....
۳۱	فصل ۲: تجربه کشورهای مختلف در حوزه گمرک الکترونیکی.....
۳۲	۲- تجربه کشورهای مختلف در حوزه گمرک الکترونیکی.....
۳۲	۲-۱- نقش تبادل الکترونیکی داده‌ها در گمرک آمریکا.....
۳۳	۲-۲- سیر تحول گمرک الکترونیکی در کشور ترکیه.....
۳۷	۲-۳- سیر تحول گمرک الکترونیکی در کشور امارات متحده عربی.....
۴۱	۲-۴- سیر تحول گمرک الکترونیکی در کشور دانمارک.....
۴۶	۲-۵- سیر تحول گمرک الکترونیکی در کشور مراکش.....
۵۰	۲-۶- سیر تحول در سیستم مکانیزه گمرکی نگار (نظام گمرکی آسان رایانه‌ای).....
۵۲	۲-۷- سیر تحول گمرک فیلیپین.....
۵۴	۲-۸- انواع سیستم‌های مربوط به گمرک الکترونیکی.....
۵۴	۲-۸-۱- سیستم خودکار برای اطلاعات گمرکی.....
۵۷	۲-۸-۲- سیستم مدیریت اطلاعات تجاری.....

۵۸	 سیستم SOFI و SOFIX	۲-۸-۲
۵۹	 سیستم TATIS	۴-۸-۲
۶۰	 سیستم Micro Clear	۵-۸-۲
۶۰	 نرم افزار Pc Trade	۶-۸-۲
۶۱	 سیستم ALICE	۷-۸-۲
۶۱	 راه حل دانمارکی اداره گمرک دانمارک	۸-۸-۲
۶۱	 «فراتر از گمرکات»	۹-۸-۲
۶۲	 تجارت الکترونیکی بنگاه با مصرف کننده و نقش گمرک در این نوع تجارت	۱۰-۸-۲
۶۳	 شناسایی عوامل رزیر فاوا در گمرک	۱۱-۸-۲
۶۷	 فصل ۳: بررسی مدل های مادگی الکترونیکی	
۶۸	 ۳-بررسی مدل های آمادگی الکترونیکی	
۷۲	 ۱-۳-اهداف آمادگی الکترونیکی	
۷۳	 ۲-۳-مطالعات پیشین در حوزه سنجش آمادگی الکترونیکی	
۷۸	 ۳-۳-انواع مدل های آمادگی الکترونیکی	
۷۸	 ۱-۳-۳-مدل ایک (APEC)	
۷۹	 ۲-۳-۳-مدل USAID	
۸۰	 ۳-۳-۳-مدل CIDCM	
۸۱	 ۴-۳-۳-مدل SIBIS	
۸۲	 ۵-۳-۳-مدل GI	
۸۳	 ۶-۳-۳-مدل NRI	
۸۳	 ۷-۳-۳-مدل MOSAIC	
۸۴	 ۸-۳-۳-مدل DAI	
۸۵	 ۹-۳-۳-مدل WITSA	
۸۶	 ۱۰-۳-۳-مدل MI	

۸۷	 مدل KAM ۱۱-۳-۳
۸۸	 مدل EIU ۱۲-۳-۳
۸۸	 مدل CID ۱۳-۳-۳
۸۹	 مدل CSPP ۱۴-۳-۳
۹۰	 مدل ISI ۱۵-۳-۳
۹۱	 مدل MN ۱۶-۳-۳
۹۱	 مدل SIDCA ۱۷-۳-۳
۹۹	فصل ۴: مدل مفهومی ارزیابی آمادگی الکترونیکی گمرک ایران
۱۰۰	۴- مدل مفهومی ارزیابی آمادگی الکترونیکی گمرک ایران
۱۰۳	۱-۴- شاخصهای مدل مفهومی
۱۰۳	۱-۴- ۱- شاخص زیر ساخت ارتباطی
۱۰۴	۱-۴- ۲- شاخص تجهیزات
۱۰۴	۱-۴- ۳- شاخص استاندارد
۱۰۵	۱-۴- ۱-۳- ۱- استاندارد مدیریت
۱۰۶	۱-۴- ۲-۳- ۱- استانداردهای فنی
۱۰۷	۱-۴- ۳-۳- ۱- استاندارد فرآیندی
۱۰۸	۱-۴- ۴- شاخص حقوقی و قانونی
۱۰۸	۱-۴- ۱-۴- وضعیت قانونی معاملات الکترونیکی
۱۰۹	۱-۴- ۲-۴- ۱- وضعیت قانونی مبادله اسناد الکترونیکی
۱۰۹	۱-۴- ۳-۴- ۱- وضعیت قانونی شریک کردن اطلاعات در کل سازمان
۱۰۹	۱-۴- ۴-۴- ۱- مسئولیت قانونی معاملات اینترنتی
۱۰۹	۱-۴- ۵-۴- ۱- وضعیت قانونی پرداختهای الکترونیکی
۱۱۰	۱-۴- ۶-۴- ۱- وضعیت قانونی استعلامات، مدیریت قراردادهای و ارائه خدمات فیزیکی

- ۴-۱-۷- وضعیت قانونی تشخیص هویت، امضاهای الکترونیکی و فرایندهای تعیین اصالت اسناد و اطلاعات..... ۱۱۰
- ۴-۱-۵- شاخص فرهنگی اجتماعی..... ۱۱۱
- ۴-۱-۵-۱- سطح تحصیلات..... ۱۱۳
- ۴-۱-۵-۲- سواد اینترنتی..... ۱۱۳
- ۴-۱-۵-۳- میزان کارآفرینی نیروی کار..... ۱۱۳
- ۴-۱-۴- میزان نوآوری..... ۱۱۳
- ۴-۱-۵-۵- آمادگی سیاسی..... ۱۱۴
- ۴-۱-۵-۶- موکرات..... ۱۱۵
- ۴-۱-۵-۷- فساد..... ۱۱۵
- ۴-۱-۵-۸- میزان مشارکت در پدیده جهانی شدن..... ۱۱۵
- ۴-۱-۶- شاخص آمادگی نیروی انسانی..... ۱۱۶
- ۴-۱-۶-۱- آشنایی کارکنان به علم و فناوری..... ۱۱۷
- ۴-۱-۶-۲- میزان دوره تخصصی کامپیوتر در سالان..... ۱۱۷
- ۴-۱-۶-۳- میزان دوره های مدیریتی و امور گمرک پیشرفته برای کارکنان..... ۱۱۷
- ۴-۱-۶-۴- میزان مشارکت شرکتهای تولید و اجرا کنند فناوری اطلاعات در گمرک..... ۱۱۷
- ۴-۱-۶-۱- نشانگر های گروه خدمت گیرندگان..... ۱۱۸
- ۴-۱-۶-۲- نشانگرهای گروه کارکنان..... ۱۱۸
- ۴-۱-۶-۳- نشانگرهای مربوط به مدیران..... ۱۱۸
- ۴-۱-۷- شاخص آمادگی مالی..... ۱۱۹
- ۴-۱-۷-۱- میزان تولید ناخالص داخلی کشور..... ۱۱۹
- ۴-۱-۷-۲- میزان سرمایه گذاری داخلی و خارجی..... ۱۱۹
- ۴-۱-۷-۳- میزان حمایت دولت از گمرک و سهم بودجه گمرک..... ۱۱۹
- ۴-۱-۸- شاخص آمادگی مدیریتی..... ۱۲۰

- ۴-۱-۹- شاخص آمادگی برنامه‌های کاربردی..... ۱۲۱
- ۴-۱-۱۰- شاخص آمادگی امنیت..... ۱۲۱
- ۴-۱-۱۱- شاخص آمادگی سازمان های همجوار..... ۱۲۲
- فصل ۵: راهکارهای عملی ایجاد گمرک الکترونیکی..... ۱۲۳
- ۵- راهکارهای عملی ایجاد گمرک الکترونیکی..... ۱۲۴
- ۵-۱- گمرک الکترونیکی..... ۱۲۴
- ۵-۲- فایده مزایای بهره گیری از گمرک الکترونیک در امور گمرکی..... ۱۲۵
- ۵-۳- م وظایف گمرک الکترونیکی..... ۱۲۷
- ۵-۴- آخرین وضعیت گمرک الکترونیکی در ایران..... ۱۴۰
- ۵-۴-۱- دور افکانه صادرات..... ۱۴۰
- ۵-۴-۲- دو راطهارى وا. دا..... ۱۴۰
- ۵-۴-۳- دریافت الکترونیک بانيفس..... ۱۴۱
- ۵-۴-۴- دریافت الکترونیک قبض انبار مدیریت آن..... ۱۴۱
- ۵-۴-۵ کنترل الکترونیکی بدهی ها..... ۱۴۲
- ۵-۴-۶- انجام امور احراز هویت توسط سامانه..... ۱۴۲
- ۵-۴-۷- تعیین اتوماتیک و هوشمند کارشناس..... ۱۴۲
- ۵-۴-۸- سلکتیویتی مسیر اظهارنامه..... ۱۴۳
- ۵-۴-۸-۱- مسیر سبز- مسیر زرد- مسیر قرمز..... ۱۴۳
- ۵-۴-۹- دریافت مجوزهای لازم به صورت الکترونیک..... ۱۴۳
- ۵-۴-۱۰- صندوق الکترونیکی..... ۱۴۴
- ۵-۴-۱۱- صندوق پروانه (برگ سبز) الکترونیکی..... ۱۴۴
- ۵-۴-۱۲- توزین هوشمند..... ۱۴۴
- ۵-۴-۱۳- دریافت بیجک الکترونیک از انبارها..... ۱۴۴
- ۵-۴-۱۴- سلکتیویتی درب خروج..... ۱۴۵

- ۱۴۵ ۱۵-۴-۵ - سامانه جامع بازبینی
- ۱۴۵ ۱۶-۴-۵ - دوراظهاری ترانزیت
- ۱۴۵ ۱۷-۴-۵ - پلمپ الکترونیکی
- ۱۴۶ ۱۸-۴-۵ - تیر الکترونیکی (E-TIR)
- ۱۴۷ ۱۹-۴-۵ - سامانه هوشمند بیمه
- ۱۴۷ ۲۰-۴-۵ - سامانه بایگانی دیجیتال اسناد
- ۱۴۷ ۱-۴-۵ - سامانه پیامک استعلام پته عبور
- ۱۴۸ ۲-۴-۵ - کنترل ورود و خروج خودروها به صورت هوشمند
- ۱۴۸ ۲۳-۴-۵ - گزارشات آیین مدیریتی
- ۱۴۸ ۲۴-۴-۵ - اعمال بخشنامه ها، مقررات به صورت الکترونیکی
- ۱۵۱ ۵-۵ - سخن پایانی
- ۱۵۵ منابع فارسی
- ۱۵۶ منابع لاتین

پیشگفتار

سرعت بالای نفوذ اینترنت در جهان به همراه پیشرفت‌های گسترده استفاده از فناوری اطلاعات در کسب و کار و صنعت، توجه بسیاری را در مورد جنبه‌های مختلف کسب و کار الکترونیکی^۱ و تجارت الکترونیکی^۲ و توجه ویژه به آمادگی الکترونیکی^۳ به خود جلب کرده است. مؤسسات ملی و بین‌المللی در بخش‌های خصوصی و دولتی، بر پتانسیل‌های الکترونیکی برای رشد، تمرکز کرده‌اند و هم اکنون تقریباً همه کشورهای در حال توسعه در حال برده کردن یک برنامه ملی برای توسعه فناوری اطلاعات هستند. به هر حال، موفقیت در تجارت الکترونیکی تنها زمانی حاصل می‌شود که مقدمات آن بر اساس مبانی آمادگی الکترونیکی فراهم شود. (چوکری و همکاران، ۲۰۰۳) باید گفت که مفهوم آمادگی الکترونیکی در طول دهه ۱۹۹۰ و در راستای ارائه یک چارچوب یکسان و متحدالشکل برای ارزیابی گستردگی و نفوذ بخش دیجیتال در سطح کلان، بین کشورهای توسعه یافته و در حال توسعه ابداع و گسترش یافته است. به دنبال این امر، ابزارهای سنجش آمادگی الکترونیکی متنوعی نیز توسط سازمانها و کمپانی‌های مختلف طراحی و مورد استفاده قرار گرفته است و هر کدام از سازمانها و محققان مختلف نیز نگاه متفاوتی به فعالیت‌های مربوط به اینترنت، فناوری اطلاعات و آمادگی الکترونیکی دارند و هر گروه نیز بر اساس رویکرد و نگاه خود آن را تفسیر و تعریف می‌نماید. باید عنوان نماییم که مفهوم آمادگی الکترونیکی برای افراد مختلف در زمینه‌ها و چارچوب‌های مختلف و برای اهداف متعدد و متنوعی مختلف و گوناگونی به خود می‌گیرد. (نوری و همکاران، ۱۳۸۶) چوکری^۴ و همکاران وی در مطالعات خود خاطر نشان کردند که بخاطر عدم وجود اتفاق نظر بر روی تعریف آمادگی الکترونیکی، شکاف بسیار بزرگی بین ایده‌ها و مفاهیم آن وجود دارد. در این میان، گروه CSPP^۵ که متشکل از کمپانی‌های آمریکایی در زمینه فناوری اطلاعات می‌باشد، به عنوان اولین سازمانی بود که

1 - e-Business

2 - e-Commerce

3 - e- Readiness

4 - Choucri

5 - Computer Systems Policy Project

مفهوم آمادگی الکترونیکی را مورد استفاده خود قرار داد. این سازمان در روش سنجش خود که آن را تحت عنوان راهنمای آمادگی برای زندگی در جهان شبکه‌ای در سال ۱۹۹۸ به دنیا معرفی نموده است، آمادگی الکترونیکی را چنین تعریف می‌کند: جامعه‌ای که در آن امکان دسترسی مستمر و با سرعت بالا به بازار رقابتی برای افراد جامعه وجود داشته و کاربرد و استفاده از تکنولوژی‌های اطلاعاتی و ارتباطی در مدارس، دانشگاه‌ها، ادارات دولتی، کسب و کارها، سازمان‌های خدماتی و بهداشتی و ... رایج و معمول می‌باشد. ضمن آنکه در چنین جوامعی، کار، زمان در استفاده از اینترنت دارای حریم خصوصی بوده و از امنیت اطلاعاتی قوی نیز برخوردار است و نهایتاً اینکه سیاست‌ها و خط‌مشی‌های دولتی مناسبی نیز برای استفاده از شبکه و اتصال به شبکه در این جوامع به چشم می‌خورد. مرکز توسعه بین‌المللی در دانشگاه هاروارد نیز به عنوان دومین سازمان، روش سنجش آمادگی الکترونیکی خود را تحت عنوان آمادگی برای جهان شبکه‌ای ارائه نمود. این مرکز، آمادگی الکترونیکی را چنین تعریف می‌نماید: جامعه‌ای که دارای زیرساخت‌های فیزیکی مناسبی بوده، ادغام و یکپارچه‌سازی تکنولوژی‌های اطلاعاتی و ارتباطی در زمینه کسب و کار، خدمات، آموزش و ... بطور مطلوب صورت پذیرفته است و امکان دسترسی مطلوب تمامی افراد جامعه به اینترنت و تکنولوژی‌های اطلاعاتی و ارتباطی نیز در آن وجود دارد. (بومرنگ همکاران، ۱۳۸۶)